

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 43.

V Ljubljani, 27. vinotoka 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštine 6 K.

Vsebina: Regulacija učiteljskih plač v kranjskem deželnem zboru. — Regulacija učiteljskih plač na Goriškem. — Naš denarni zavod. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Razstava učil v Ljubljani. — Učiteljski stan — najlepši stan. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Regulacija učiteljskih plač v kranjskem deželnem zboru.

V sredo dne 25. t. m. je izročil poslanec Ivan Hribar s tovariši deželnemu glavarju naslednji predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

1. Pravična uravnava sedanjim razmeram neprimernih službenih prejemkov učiteljskega osebja na ljudskih šolah v deželi Kranjski se smatra za nujno.

2. Izvoli naj se poseben odsek dvanajstorice, ki se naj o tej uravnavi posvetuje in še v tem zasedanju stavi deželnemu zboru svoje nasvete.

Utemljeval bo ta nujni predlog gosp. poslanec Ivan Hribar v eni prihodnjih sej.

Regulacija učiteljskih plač na Goriškem.

Že v zadnji številki smo javili, da so v zadnjem zasedanju deželnega zbora goriškega sprejeli tak zakon o regulaciji učiteljskih plač, oziroma o pokritju za to regulacijo potrebnih stroškov, da je bilo takoj v začetku jasno, da ne dobi ta zakon sankcije. S tem zakonom so dokazali goriški deželni poslanci, da jim ni v resnici do izboljšanja učiteljskega gmotnega položaja, nego da jim je bilo samo do tega, da nasujejo učiteljstvu peska v oči.

Dodatno k omenjeni notici nam poročajo z Goriškega: Načrt zakona glede urejenja učiteljskih plač na Goriškem, ki ga je sprejel naš preslavni in premodri deželni zbor v svojem zadnjem zasedanju, so smatrali pametni ljudje zaradi določitve pokritja zvišanih stroškov takoj za mrtvo rojeno dete. In niso se motili, zakaj omenjeni načrt so na dunajski kliniki študirali in opazovali prav dolgo časa, in sicer do zopetnega sklicanja deželnega zbora, preden so se prepričali, da je v istini mrtvo rojeno dete, ki so ga vrnili, da ga finančne kapacitete našega deželnega zbora pokopljejo k drugim enakim aktom. Igrali so golo komedijo.

Ali šalo na stran, ker je stvar preresna! Razburjali so duhove, in sedaj so razburjenil!

Načrt pokritja zvišanih stroškov za učiteljske plače je bil tako nesmiseln, da so bili sami deželni poslanci, ko so ga sprejeli, gotovo prepričani, da ga vlada nikakor ne more predložiti v najvišjo sankcijo — kar se je tudi zgodilo. To se pa pravi z učiteljstvom uganjati burke, in modri gospodje deželni poslanci naj pomislijo, da vsaka struna, ako se jo preveč nateza, rada počí in da postane rob, ko je otrešel verige, krvoločén in brezobziren. O resničnosti te trditve se prepričajo tudi na Goriškem!

Ako deželni zbor in šolske oblasti mislijo, da bodo z disciplinarnimi sredstvi še dalje tlačili duhove, se jako motijo. Učiteljstvo je obupano. Človek pa, ki je izgubil upanje, da bi zadostili njegovim pravičnim zahtevam, je vsega zmožen. Gmotno stanje goriških učiteljev je tako žalostno in obupno, da so bile rodovine treh umrlih učiteljev prisiljene apelirati na stanovsko milosrčnost, da so se mogle preživeti par dni in da niso pomrle od gladu!

Potezajo se za vseučilišča, a glavno stvar — ljudsko šolstvo — pa zanemarjajo! Koliko časa se bodo premodri člani deželnega zbora goriškega še šalili z učiteljstvom?!

Dospela je najskrajnejša doba, ko se mora učiteljstvo brez najmanjše bojazni postaviti na noge, da izvojuje zmago in pride do kruha!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 143.621-52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXIV.

Vprašanje: Kakšnih postranskih poslov ne sme opravljati učitelj? Štajerski tovariš.

Odgovor: Kakšnih postranskih poslov ne sme opravljati učitelj, ker so z učiteljskim poklicem nezdržljivi, določa po § 52. zakona z dne 14. maja 1869. l. deželno zakonodajstvo, kar se je zgodilo na Štajerskem z zakonom z dne 4. februarja 1870. l. §. 37. tega zakona pravi, da se morajo vse na javni ljudski šoli nastavljene učne osebe vzdrževati vsakega postranskega posla, ki je v nasprotju z dostojnostjo in zunanjo častjo njih stanu ali ki mu morajo žrtvovati čas na škodo natančnega izpolnjevanja stanovskih dolžnosti ali ki utemeljuje možnost pristranosti v izvrševanju službe. § 39. istega zakona pooblašča okrajni šolski svet, da dovoli — ako zapazi kak prestopok te prepovedi — dotičniku šesttedenski rok, v katerem se mora odpovedati ali službi ali postranskemu poslu. Proti takemu pozivu je dovoljen rekurz na deželni šolski svet, ki ga je vložiti tekom 8 dni. Določitev takih prestopkov uravnavajo §§ 11., 21. in 27. zakona z dne 8. februarja 1869. l. Vrhutega je to zadeva oblastvenih šolskih nadzorovalnih organov, predvsem okrajnih šolskih nadzornikov.

Dohtar Strnad.

XXXV.

Vprašanje: Kaj je s štajersko slovensko kmetijsko šolo? Učitelj-vrtnar.

Odgovor: Kolikor smo poizvedeli, je že v zadnjem zasedanju dobil od deželnega zbora deželni odbor nalogo, da prouči to vprašanje. Bajе je že gotov s potrebnimi pripravami za ustanovitev slovenske kmetijske šole na Spodnjem Štajerskem, v prihodnjem zasedanju pa reši deželni zbor vprašanje, v katerem kraju se ustanovi taka šola. Več pa boste zvedeli, če se obrnete do kakega deželnega poslanca: Ako zveste kaj drugega, nego vemo mi, nas blagovolite obvestiti.

Dohtar Stojan.

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje.)

IV. Zemljepisje in zgodovina.

A. Domoznanstvo.

Ta del razstave se je oziral samo na ljubljanske šole. Razstavljeni so bili razni nastenski načrti, slike in obrisi, ki se nanašajo na Ljubljano in najbližjo okolico; n. pr. strani neba, šolska soba, šolsko poslopje, šolsko imetje, šolsko obližje, obris in načrt mesta Ljubljane, obris in načrt ljubljanske okolice, slike »Ljubljanski grad«, »Ljubljana v Valvazorjevem času« in »Mostičarji«, slika Ljubljanskega grba in sv. Jurja; slike ljubljanskih mostov in cerkvà ter slike mož, ki so po njih imenovane ljubljanske ulice. Poleg tega so bile razstavljene tudi raznovrstne slike izza potresne dobe. — Ta del razstave, ki je bil posebno za ljubljansko učiteljstvo zanimiv, so priredili gg. Al. Kecelj, V. Sadar in K. Simon.

B. Kranjsko.

V odseku za prireditev razstave učil, ki se rabijo v ljubljanskih šolah pri obravnavi Kranjske, je bilo enajst učil-

teljev in učiteljic, ki jim je načelovala gđc. nadučiteljica Marija Marovtova. Kakor so učne slike za domoznanstvo v 3. razredu prirejene večinoma na podstavi opazovanj pri raznih izprehodih v ta namen, tako so učne slike za obravnavo Kranjske prirejene vse na podstavi raznih izletov po naši ožji domovini. Ker so te učne slike zanimive tudi za učiteljstvo izven Ljubljane in dobri vzorci za izvenkranjsko učiteljstvo, zato navajamo v naslednjem tudi vsa učila, ki jih je rabiti pri teh izletih, in sicer:

1. Iz Ljubljane v Kamnik. Zemljevidni obris. Razglednica posameznih krajev, gradov, gora, tvornic i t. d., ki natančneje poočitujejo izlet in zbujaajo zanimivost učenčev. Razglednice so se uporabljale pri vseh izletih, in sicer čim več in čim raznovrstnejše so bile, tem bolje. N. pr. za učno sliko »iz Ljubljane v Kamnik« so bile razstavljene te-le razglednice: Ljubljana s planinami, Šiška, Ježica, Črnuče, Gorčica, Domžale, Kamnik, Mali gradin Grintavec. Pri naslednjih izletih pa zaradi pretesnega prostora ne bomo navajali vseh razglednic. — Pri tej sliki je bil videti tudi ves razvitek izdelovanja slarnikov, dalje Kamnik (3 slike), Mali grad v Kamniku (slika), izdelovanje smodnika (tehnologična zbirka), Kamniške planine (slika), vozni red.

2. Na Šmarno goro. Zemljevidni obris. Razglednice. Šmarna gora z Grmado (slika). Slike raznega orožja k učni sliki »Tabori«.

3. Iz Vižmarjev v Kranj. Zemljevidni obris. Vozni red. Razglednice. Škofja Loka (slika). Sukno. Platno. Kranj (slika). Postrv. Kip in slika Franceta Prešerna. Prešernov nagrobni spomenik v Kranju.

4. Iz Kranja do Karavank. Zemljevidni obris. Razglednice. Grad sv. Katarine (slika). Rogovje jelena, srne in divje koze. Postrv. Bombaževi izdelki iz predilnice in tkanice v Tržiču. Usnjarski izdelki. Črevljarski izdelki. Železni izdelki. Izdelki papirnice pri Tržiču.

5. Iz Kranja do Julijskih alp. Zemljevidni obris. Radovljica (slika). Klanško jezero (Grmova slika). Grad Kamen (Grefejeva slika). Slika plavža. Slika predora skozi Karavanke. Slika Prešerna in rojstne hiše njegove. Prešernove poezije (knjiga). Razglednice. Železne rude. Železni izdelki iz Kroepe, Save in Fužin.

6. V Bohinj. Zemljevidni obris. Slike: Bled z okolico, šum v Radovni, Bohinjsko jezero, slap Savice. Gozdarstvo. Bohinjski sir.

7. Do Brežic. Zemljevidni obris. Razglednice. Wagensberg (slika). Valvazorjeva dela (knjige). Utrjena cerkev na Sveti gori (slika). Zagorski premog. Slika premogokopa (prerez). Steklo (procedura, izdelovanje, tehnologična zbirka). Šola v Toplicah (slika). Razlednice. Vinograd (slika). Grozdje. Dolenjsko sadje in vino. Hiša, kjer je umrl Valvazor (slika). Razglednice.

8. Iz Ljubljane do Turjaka. Zemljevidni obris. Slike: Turjaški grad, Herbert Turjaški, Andrej Turjaški, bitka pri Sisku. Razglednice.

9. Novo mesto. Zemljevidni obris. Razglednice. Brod (slika). Rudolf IV. Ustanovnik (slika), Jurčič (slika).

10. V Črnomelj. Zemljevidni obris. Metlika (slika). Črnomelj (slika). Vinarstvo in ribarstvo (slika). Metliško vino. Belokranjska narodna noša (slika).

11. V Kočevje. Zemljevidni obris. Vozni red. Ribnica (slika). Suha roba. Lončeni izdelki. Kočevje (slika). Kočevski premog. Gozd (slika). Kočevska narodna noša (slika).

12. V Postojno. Zemljevidni obris. Postojna (slika). Postojnska jama (slika). Kapniki. Človeška ribica. Predjamski in Mali grad (sliki). Razglednice.

13. V Vipavo. Zemljevidni obris. Vipava (slika). Slike: Vipava, Postojna, narodna noša v Vipavi, izvir Vipaviščice. Predjamski grad. Jegulja. Sviloreja.

14. V Cerknico. Zemljevidni obris. Razglednice.

15. V Idrijo. Zemljevidni obris. Idrija (slika). Cinober. Živo srebro. Klekljane čipke. Orodje za klekljanje.

16. Ljubljana. Zemljevidni obris. Slike. Postojna, izvir Ljubljane. Razglednice: Št. Peter, Planina, Vrhnika, Fužine, Zalog, Velče — Ljubljana z Ljubljano (slika). Ščuka.

17. Občni pregled Kranjske. Zemljevid Kranjske. Obris. Panorama gorenjske kotline (slika). Pojasnilo zemljevidnih znamenj. Grb.

18. Dodatek zgodovini. Slike: Mostičarju. Rimski vojaki. Huni. Germani. (Dalje)

Učiteljski stan — najlepši stan.*)

Študija slovanskega učitelja ob jezikovni meji.

Spisal I. Lapajne.

Na videz je to ironija, kar smo zapisali na čelo temu spisu. Učitelji dan za dnevom tožijo o bremenih, ki jih jim nakladajo, o težavah, ki jim jih njihov stan prinaša, o ne-hvaležnosti, s katero jim poplačuje obilni trud. Zdaj pa pride možakar iz istega stanu in začne učiteljskemu stanu peti slavo. Ali torej ni to ironija? Ne! Poleg vseh neprijetnosti, ki jih nahajamo v vsakem stanu, dobimo povsod še veliko več svetlih in jasnih strani. Največ idealnolepih prednosti pa ima učiteljski stan, stan, ki je poln žive poezije, poln nadpolnih obljub. Če je vrtnar ponosen na svoj lepi vrt, na krasno cvetoče vrtnice, na z zlatim sadjem obloženo drevje, koliko večje veselje ima učitelj s svojo lepo urejeno šolo, s svojimi dobro napredujočimi učenci, ki jih je vzgojil, tako, da mu delajo vse življenje čast in veselje! Vrtnarju se klanjajo krasne rože, ki mu z dehtenjem izkazujejo nekako zahvalo za vzgojo; njemu se pripogiblje bogato obloženo sadno drevje; učitelju pa se srce smeje radosti, ko prihajajo šoli odrasli, umni možje k njemu in mu hvaležno govore: »K vam sem hodil v šolo, vi ste me učili, vi ste me lepo vzgojili.«

Da postane mlademu učitelju njegov stan tako iz početka vzvišen čez vse druge poklice, je treba, da stopi vanj z največjim veseljem, z največjim idealizmom. Da pa ne bo moje modrovanje preveč abstraktno, naj podam nekaj črtic iz svoje dobe, kako je bilo pred kakimi 40 leti, ko sem stopil v ta »najlepši stan«. Že mlademu človeku se mi je misel rodila, da bi mogel koristiti Slovincem**).

Posebno v duševnem in narodnem oziru sem hrepenel Slovincem pomagati. Da bi imel kot učitelj, kot slovenski učitelj največ prilike, delovati v tem oziru, mi je bilo jasno. Saj sem bil tudi kot učitelj usposobljen. — Kmalu se mi je ponudila prilika, da se moje želje izpolnijo. V Idriji, v mojem

* O tem je sklenil referirati tovariš Lapajne pri »Zavezini« skupščini v Pulju. Ker je pa bil takrat zadržan, nam je poslal rokopis v uporabo. Priobčujemo ga, ker nam odkriva opis tudi košček naše kulturne zgodovine in ker smo mnenja, da ustrezemo z njim svojim bralcem, ki jim bo dobro dela taka razprava v sedanjih razburjenih in bojevitih časih.

Uredn.

** Posneto po »Slov. zadrugi«.

domačem mestu, je stopil na glavni šoli s 4 razredi in 3 dekliškimi paralelkami učitelj Eržen v pokoj. Razpisali so njegovo mesto. Dobil ga je ondotni učitelj Jakob Inglič, ker je bilo to mesto bolj dotirano nego njegovo. Službena stopnja Ingličeva je bila meni v začetku šolskega leta 1869/70 podeljena na predlog c. kr. rudniške direkcije po priporočilu c. kr. deželnega šolskega sveta od c. kr. poljedelskega ministrstva. Ribi se ugodi, ako jo vržeš v vodo; meni se je najmanj tako ugodilo, da se me je izročilo praktičnemu šolstvu. V lepši dobi ne bi bil mogel učitelj postati, kakor je bila baš doba okolo l. 1870, in med boljše kolege, kakor sem jih imel v Idriji, ne bi bil mogel priti. Naj nekaj omenim o teh svojih tovariših. Začasni ravnatelj je bil katehet Juvan, še zdaj župnik v Spodnji Idriji. — Čeravno duhovnik, je bil z dušom in telesom vnet za šolo. Čudno, nastopila je bila nova šolska doba, ki je bila šolstvo in učiteljstvo iz rok iztrgala cerkvi in duhovnikom. S tem se je bila država zamerila prvi in drugim. Casopisje konservativne stranke je ostro obsojalo nove šolske zakone; med tem časopisjem je bilo skoro tudi vse slovensko časopisje razen »Naroda«; »Novice«, tedanji orakel slovenski, so v šolskem vprašanju bolj »lavrare« s »Učit. Tovarišem« vred, ki pa se je itak bil kmalu odločil. Tedaj so duhovniki hrbet obrnili šoli, in to skoro vsi. Le nekaj je bilo častnih izjem. Med te častne izjeme je spadal tudi ravnatelj in katehet Juvan. Z veseljem je poleg kateheze vodil šolo, imel vse v redu, pazil na vse in posebno rad skliceval domače učiteljske konference, ki pred 20. avg. 1870 še niso bile zaukazane. Pri teh domačih učiteljskih skupščinah sicer ni bil on duša, ampak učitelj Stegnar.

To je bilo veselo življenje v Idriji l. 1869. 1870, 1871. Mladi smo bili, vneti za šolo, mladino, učiteljstvo in za narod. Imeti dobre tovariše, dobre sorodnike — to ni vsak dan in vsakemu dano! Zvezda med tovariši je bil Feliks Stegnar, mož, ki je sploh v letih 1870 — 1890 slovel med kranjskim in slovenskim učiteljstvom.

Idrijska šola je bila takrat na glasu daleč na okrog po Notranjskem, Vipavskem, Goriškem in po Krasu. Prihajali so učenci iz vseh teh krajev v idrijsko šolo, in to ne zaradi nemščine same, ki se je v obilni meri in temeljito učila, ampak sploh zaradi tega, ker je bila to »glavna šola« in dobra pripraviljevalnica za srednje šole i t. d. Učiteljstvo moje dobe je skrbelo, da je idrijska šola tudi v slovenskem oziru prišla do dobrega imena. Letno poročilo (»perijoh« v Idriji imenovane) je bilo do zdaj le v nemškem jeziku priobčeno in prinašalo le imena učencev. Leta 1870. je izišlo prvič tudi v slovenskem jeziku in je prineslo uvodni spis o zgodovini idrijskega rudnika, kar mi je bil pregledal pred natiskom moj bivši učitelj Lesar. —

Kako smo tovariši v Idriji hrepeneli za šolski napredek po vsem Slovenskem, osobito na Kranjskem, je dokaz to, da smo bili v letih 1870. in 1871., najprvo v Idriji ustanovili društvo »Šola«, ki se je pozneje v Ljubljano preselilo in si nadelo ime »Narodna šola«, društvo ki že 35 let po ceni preskrbuje slovenskim šolam učila in samoučila. Temu društvu je bila naklonila moja malenkost rojstvo, a veliko veliko let mu je bila duša v Idriji in v Ljubljani čez vse priljubljeni Srečko Stegnar, ki je bil tudi idrijski deželni poslanec, a ki se je kot tak na zadnje preveč nagibal na klerikalno stran.

Mlad človek mora biti navdušen za vse, kar je lepega na svetu. Posebno mora imeti veselje do svojega stanu. Komur že v mladih letih mrzi izpolnjevanje stanovskih dolžnosti, ta

bo le tlačen v poznejših letih. Zlasti mora biti učitelj v tej zadevi idealist. Učenci mu morajo biti najdragocenejši zaklad in šolski napredek mu mora biti zveza, ki ga vodi skozi življenje. Učitelj naj porabi vsako priliko, da razveseli mladino, ki tako po veselju hrepeni. Držeč se teh principov, sem napravil, ko sem bil v Idriji prvo leto učitelj 2. razreda, v katerem je bilo blizo 80 — 90 učencev, tako veselje, kakršno pozneje nikoli več. Pred sv. Miklavžem sem nakupil za vse učence raznega šolskega blaga in vtaknil vsakemu otroku pod šolsko klop dokaj raznih reči. Kako so zijali, kako so se veselili, ko so drugi dan prišli v šolo, kjer je vsak dobil lep Miklavžev dar. Moji tovariši so se sicer moji radodarnosti posmehovali in rekli v dobrem proroškem duhu: »Tega ne boš nikdar več storil«, a meni ni bilo žal; zakaj otroci so me potem večinoma celo leto ubogali in se pridno učili.

»Variatio delectat.« Vedno sem čislal spremembo v počitku, v razveseljevanju. Rad sem delal na šolskem polju, pa tudi na narodno polje me je mikalo. Zakaj pa tudi ne? Ali niso bile in še dandanes so zahteve Slovencev pa svoji naravi in po zakonu tako upravičene? Za nekaj naravnega in pravičnega se potezovati, je pa tako lahko, tako prijetno, kakor le kaj. In v tistih časih je bila slovenska politika tako čista še, tako jasna, tako nepokvarjena. Bili smo takrat Slovenci tudi le z malim zadovoljni. Raba slovenskega jezika v družbi, pri zabavi, izobraževanje v svojem jeziku — to je bil naš smoter. K temu je vsak rad po svojih močeh pripomogel, osobito učitelji, duhovniki i. t. d. Kakor sem bil mlad, vendar nisem hotel v tej zadevi rok križem držati. Podpiral sem vsako slovensko podjetje. Nakupil sem vsako slovensko knjigo. N. pr. od Giontinija, ki je bil takrat edini (slovensko-nemški) knjigotržec v Ljubljani, sem pokupil vse, kar je imel slovenskega. (Gmotno namreč nisem bil tako slab; bilo je še nekaj dote ostalo, redna mesečna plača korepeticije — 30 učencev po 2 gl. na mesec.)

Šolsko življenje je bilo v tisti dobi podobno pomladanskemu prerobenju. Kako so se pa takrat tudi kovali povsod novi šolski zakoni, katerim se je umikala zastarela »Politische Schulverfassung«. Saj so baš v teh letih izišli: državni šolski zakon (dd 14/5 1869), naredba (1869) za nove šolske nadzornike, ki so stopili na mesto odstopivših cerkvenih oglednikov (dekanov), šolski in učni red (20/8 1870), razne deželne šolske postave o ustanovljanju in vzdrževanju šol, o šolskem nadzorstvu i. t. d. (največ iz leta 1870., na Kranjskem eden 1870, drugi leta 1873). Ti zakoni so dali povod, da so jih šolske gosposke študirale, izvrševale, da so isto storili učitelji, ki so se o njih posvetovali v skupščinah ali ki so se v isti namen združevali v društva. Na Kranjskem se je ustanovilo pod vodstvom vrlega Andreja Praprotnika kranjsko učiteljsko društvo, da so se mu ložje pridružili učitelji iz vseh slovenskih pokrajin. Prvo in drugo društvo je z veseljem in navdušenjem zborovalo vsaj enkrat v letu, ako ne večkrat. In ti zbori so bili že takrat pravi narodni prazniki za slovensko učiteljstvo, kakor so dandanes »Zvezine« skupščine.

To mlado učiteljsko življenje je zbudilo nevoščljivce; to so bili duhovniki v celi Avstriji, torej tudi na Slovenskem. Z njihovega stališča jim ni toliko zameriti, zakaj pod konkordatom je cerkev z duhovništvom vodila šolstvo; namreč škofijstvo s svojimi korarji, dekani in župniki. V vsaki faril ako je imela šolo, je bil župnik šolski voditelj, ki je imel desetkrat več pravic in večjo moč kakor dandanes nadučitelj, in njemu je bil podložen učitelj, ki je bil od enem orglavec

in cerkvenik. Ker je cerkev izgubila toliko pravic, je nastala v konservativnem časopisju velika nevolja zoper nove šolske zakone, ki so jih napadali, da je bilo grdo. Učiteljstvo pa jih branilo z vso energijo, za brambo novih šolskih zakonov sta nam bila na razpolaganje »Slovenski narod« (Jurčič) in »Uč. Tovariš« (Prapotnik), v prvem smo smeli govoriti ostro, v drugem le stvarno. Na Kranjskem se takratni škof Pogačar ni protivil novim šolskim zakonom, čital je »Narod« in baje še pohvalil natihoma pisatelja, ki se je potegoval za nje. Še se spominjam, ko je neimenovan pisatelj (baje dr. Gregorec, takrat mlad kaplan) spisal brošuro »Stara in nova šola«, ki jo je bilo treba od naši strani dobro oklestiti, ker je staro šaro preveč hvalil, novo robo pa preveč grajal. Da smo na ta način novi šolski dobi na Slovenskem odpirali vrata, nas je stalo dokaj truda. Veliko veselje smo pa imeli, spraviti slovensko, osobito kranjsko ljudsko šolstvo na višjo stopnjo. Dokaz temu je bila moja brošurica »Kranjsko ljudsko šolstvo« iz leta 1870. Da sem sestavil to delce, ki je dandanes čisto brez pomena, sem razposlal na vse šole litografirana vprašanja, ki so mi bili menda skoro vsi učitelji (oz. šolski voditelj) odgovoril nanja. Saj pa takrat še ni bilo več kakor 200 šol na Kranjskem in sicer: v Ljubljani 4 javne, 7 zasebnih, v ljublj. okolici 19, v kamniškem okraju 19, v litijskem 12, v krškem 15, v črnomaljskem 11, v kočevskem 23, v postojnskem 26, v logaškem 13, v kranjskem 22, v rodovljiškem 20. Od teh je bilo morda 170 enorazrednic, 10 dvorazrednic, 10 četvororazrednic, trirazrednice menda nobene, samo za dečke komaj pet, samo za deklice komaj tri.

Mladega človeka pa ne veseli samo to, kar sodi v njegovo stroko. Zanimajo ga tudi druge reči: društva, veselice, politika. Glede društev smo podpirali na razne načine mlado idrijsko čitalnico; jaz sem bil osnoval društvo »Slovenska bukvarna«, ki si je nabavila (največ z mojim denarjem) vse slovenske knjige, kolikor jih je bilo takrat dobiti, nekatere še celo v več iztisih. Te knjige so se jako poceni posojevale. V slovenske knjige smo bili tako zaljubljeni, da je moral trgovec (Štefan L.) tudi knjige na prodaj imeti. Tako smo učitelji (Stegnar v prvi vrsti) bili idrijsko ljudstvo že takrat privabili, da je rado čitalo, kar dela dandanes še v večji meri. — Bavili smo se tudi s slovensko politiko. Hodili smo na tabore, n. pr. v Vipavo. (Na Vižmarskem taboru pri Šiški sem bil še kot realec v družbi z rajnim Praprotnikom in še zdaj živem Rakteljem). Politika je bila baš takrat ugodna Slovanom, ko je bil Hohenwart na čelu ministrstva, Čeh Jireček pa naučni minister. (Dalje).

Dopisi.

Goriško.

O stafaži po Krasu. — O štrajku deželne učit. skupščine kranjske. — Kako pa pri nas? Z našega Krasa prihajajo le redko kakí glasovi v javnost, menim, v glasilo slovenskega učiteljstva, v vrli »Tovariš.« Pravijo, da je nevesta, o kateri najmanj govoré, najboljša. Morda. Ne velja pa vedno to o okrajih — glede postopanja z učiteljstvom. Naše kraško učiteljstvo se je nekdanj ponašalo s pridnimi poročevalci o šolstvu in učiteljskih zadevah. Marsikateri učitelj na Krasu se lahko ponaša z dobrim peresom, ki je zalagalo stanovske in tudi druge slovenske časopise s primernimi spisi.

Tudi stanovsko zavedni in energični so bili kraški učitelji, ko so branili interese šole in učiteljstva.

Že dolgo vrsto let pa je na Krasu v marsičem drugače. Zakaj neki?

Poročevalec o stafaži nam je marsikaj razjasnil. S posebnim zanimanjem smo čitali ta članek. Obžalovali smo kolege na Krasu, ki so morali igrati tako žalostno vlogo. Ne moremo zbrati primernih izrazov, s katerimi bi ožigosali po zasluženju take ukaze tistega okrajnega šol. sveta. Vprašamo pa, ali je izdal dotični šolstvo in učiteljstvo ponižujoči ukaz predsednik sam na svojo roko ali morda dogovorno s c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom ali zavoljo sklepa? Ako je zakrivil tak sklep c. kr. okr. šol. svet, bi trebalo vedeti, kaj in kako sta storila svojo dolžnost zastopnika učiteljstva. Da nista storila vse mogoče proti takemu predlogu in potem proti sklepu, je vredno graje.

Ako je ukaz delo nadzornikovo, potem naj ve, da obžalujemo, da je bil nadzornik vzet iz vrste ljudskih učiteljev. Mož, ki ljubi, da mu je učiteljstvo za stafažo, ni vreden, da je užival naše zaupanje dolgo vrsto let.

Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je šlo naše učiteljstvo dvakrat v boj za poslanca, ki mu je dal nezaslužno klobuto pri prvi nepriliki v deželni zbornici. Učiteljstvo je bilo ogorčeno, a duška ni dalo temu ogorčenju. Šele potem, ko je prišel isti poslanec v Sežano hujskat župane in podžupane kraške proti nameravanemu malenkostnemu izboljšanju, šele potem je dalo učiteljsko društvo od sebe glas. Bil pa je ta glas preveč krotak. Energično moramo varovati koristi teptanega stanu!

Možat nastop učiteljstva na Kranjskem pri deželni učiteljski skupščini se tolmači na Goriškem različno. Učiteljstvo, ki noče biti nikomur v stafažo, niti c. kr. okraj. šol. nadzorniku ne, odobruje povsem tako postopanje, zakaj nekaj takega je rojilo po glavah tudi pri nas. Mnenje je, da se bo tudi pri nas moralo zgoditi isto. S tem pokažemo solidarnost. Kranjske razmere in naše razmere so enake. Na Goriškem in Kranjskem je učiteljstvo najslabše plačano. Bojimo pa se, da bi pri nas vpliv nekaterih okr. šol. nadzornikov ne izkušal zabraniti volitve takih delegatov, ki bi hoteli posnemati tovariše na Kranjskem.

Tovariši, otesimo se takih varuhov, ki bi nas radi imeli le za stafažo! Oni, ki ne jedó več našega grenkega kruha, nam ne morejo biti odkritosrčni prijatelji. Pomagati nam nočejo, ako bi tudi mogli; zabranimo jim, da nas vsaj zavirali ne bodo v svetem našem boju za primerno existenco. Takim možem zakličimo: Roko proč daleč, proč od našega boja za naše življenske potrebščine!

Še nekaj moramo omeniti. Odkar je naše glasilo »Učiteljski Tovariš« v sedanjih rokah, odkar zastopa interese šolstva in učiteljstva tako krepko, kakor ga v zadnjih letih, od tedaj ni več v milosti pri naših nadzornikih. Učiteljstvo je dorastlo ter jelo spoznavati, da niso vsi nadzorniki zagovorniki svobodne šole ter svobodnega učiteljstva. Zato dobi v našem glasilu tudi kak nadzornik zaslužen lekcijo.

In to boli, zakaj mislili so ti gospodje, da so sankrosanktni, da je učiteljstvo napram njim le podložna para, ki ni ustvarjena za drugo nego za stafažo!

Torej, kraški tovariš, le piši zopet in zopet poglavje o stafaži! Gradiva je pač dovolj. Na delo!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 5. listopada ob eni popoldne v Šmarju.

Razen običajnih točk je na vzporedu razprava tovariša g. Zopfa »O prostih spisnih nalogah na višji stopnji« in razgovor o novem »Šolskem in učnem redu.«

K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek 2. novembra t. l. ob 10. uri predpoldne v okoliški šoli s sledečim vzborem:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročila delegatov: a) O VII. dež. učiteljski skupščini. b) O »Zavezi«. c) O Lehrerbundu. 4. Nasveti.

K prav obilni udeležbi vabi I. Kopic, predsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo je priredilo dne 30. septembra slavnostno zborovanje v pokoj stopivšemu tovarišu Francu Böheimu, nadučitelju v Kozjem. Vkljub počitnicam se nas je zbralo prav lepo število, kot gostje so bili navzoči gg. dr. Jankovič, član okr. šol. sveta, katehet dr. Jančič in župan ter načelnik krajnega šolskega sveta Jan. Elsbacher. Društveni predsednik tovariš Fr. Šetinc iskreno pozdravi navzoče ter razloži pomen tega izrednega zborovanja, ki je namenjeno enemu naših najboljših tovarišev. Tovariš V. Pulko omenja v svojem slavnostnem govoru slavljenca najpoprej kot učitelja. Službovati je pričel l. 1861. Šolske razmere so bile takrat še v povojih, a vkljub naglemu razvitku je korakal tovariš Böheim krepko z duhom časa naprej. To izpričuje dejstvo, da je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom, a ni maral sprejeti te častne službe. Potem mu je bil podeljen srebrni križec s krono za zasluge. Nadalje omenja govornik slavljenceve zasluge za naše učiteljsko društvo, ki mu je bil oče, dolgo let predsednik in ves čas, to je 24 let, marljiv odbornik, ki je naše stanovske razmere podpiral z besedo in dejanjem. Tovariš Böheim je imel tudi najlepše urejen šolski vrt. Da mu je učiteljstvo zaupalo, je pokazalo s tem, da ga je dolgo vrsto let volilo svojim zastopnikom v okrajni šolski svet. Bil je slavljencev tudi ves čas svojega bivanja v Kozjem, torej celih 33 let, knjižničar okrajne učiteljske knjižnice. On je bil vobče izmed nas eden najboljših, in če učiteljstvo slavi svoje vrle može, časti tudi samega sebe.

Na to omenja predsednik, da je Kozjansko učiteljsko društvo dolžno poslavljajočemu se tovarišu Böheimu mnogo. Da ta dolg vsaj nekoliko poravna, ga je imenovalo danes svojim častnim članom. Pri tem izroči slavljencev krasno izdelano diplomo. Tovariš Böheim se z ginjenimi besedami zahvaljuje vsem za izraze ljubezni in prijateljstva in izraža, da ga je najbolj iznenadila diploma, ki mu ostane drag spomin na vrle tovariše.

Zvečer je bil slavnostni banket, ki se ga je udeležilo tudi precej odličnih uradnikov in tržanov. V napitnicah, ki so se vrstile, so poslavljali slavljencev in njegove vrline. Z godbo na lok nas je kratkočasil zbor mladih uradnikov pod vodstvom tovariša Ulčerja; manjkalo pa tudi ni veselih pesmi, ker kjer se zbere učiteljstvo, tam se sliši tudi lepo pesem. Tovarišu Böheimu pa kličemo:

»Saj srca zvesta kakor zdaj,
ostala bodo vekomaj.«

Književnost in umetnost.

Majcnova „Pesmarica“ (I. del) izide kmalu v predelani izdaji. Izdajatelj se je oziral na izpremenjena besedila novih šolskih knjig.

Vestnik.

Osebnosti. Absolvirana učiteljska kandidatinja gđc. Amalija Poljanec je imenovana za provizorično učiteljico v Brusnicah. Učitelj in vodja šole v Spodnjem Logatcu g. Alojzji Pin je dobil dopust do maja 1906. Za ta čas pa pride na njegovo mesto provizorična učiteljica na Jesenicah gđc. Marija Remžgar kot suplentinja. Za suplentinjo je imenovana gđc. Kavčič za Vrbovo pri Postojni, Mirt pa za Postojno. Provizorično so nameščene: Gđc. Veselič za Budanje, Kunatz za Suhorje, Uršič za Podkraj, Cigoj za Harije, Trampuš za Col. Premeščena sta provizorična učitelja Fegic s Cola v Knežak in Kenič od tod v Ostrožno brdo. Enoletni dopust sta dobila: učitelj Tratnik v Postojni in učiteljica Kokalj v Košani, polletni pa učiteljica Velepich v Postojni. Absolvirana učiteljska kandidanja gđc. Marija Kalin je imenovana za provizorično učiteljsko mesto v Breznici pri Radovljici. Absolvirana učiteljska kandidatinja gđc. Pavla Potočnik je imenovana za provizorično učiteljico v Komendi St. Peter. Pomožni učitelj gospod. Ivan Stalzer je imenovan suplentom v Poljanah pri Novem mestu. V pokoj je šel profesor na ljubljanskem učiteljskem g. Jakob Vodeb, kateremu je bil tem povodom podeljen naslov šolskega svetnika. Absolvirana učit. kandidatinja gđc. Ljudmila Šircelj iz Ljubljane je postala suplentinja v Šmarjeti, kjer je dobil nadučitelj Ivan Demšar dopust do velike noči zaradi bolezni.

Slučajno ali namenoma? Kdor ima še pri rokah oni »Verzeichnis«, kjer so navedeni člani IV. deželne kranjske učiteljske skupščine in ki ga je izdal in razposlal c. kr. deželni šolski svet, naj pogleda oni okrasek, ki je na koncu tega seznamka. Napravljene so lepeničle in ravno 33 jih je, kakor je bilo 33 izvoljenih delegatov kranjskega učiteljstva. Ali je to slučaj ali namen, žaliti legitimne zastopnike kranjskega učiteljstva? Kdo je to zagrešil? C. kr. deželni šolski svet naj zadevo preišče, ker nikakor ne moremo in nečemo trpeti, da bi že vsak diurnist smel žaliti učiteljstvo in briti iz njega norcel!

Retour! C. kr. okrajni šolski svet v Krškem je imel dne 23. t. m. sejo, kjer je prišlo v razgovor tudi discipliniranje delegatov. Sklenil je isto kar črnomaljski okrajni šolski svet, o čemer smo poročali v zadnji številki (str. 365). Ves akt pojde retour v Ljubljano! Tako je prav! Naši »prijatelji« hodiyo vsi potrti in žalostni z dolgimi nosovi okrog, ker ne morejo podaviti in uničiti vrlih zastopnikov in zastopnic učiteljstva! Zgled črnomaljskega, postojnskega in krškega okrajnega šolskega sveta naj posnemajo še ostali okrajni šolski sveti. Potem ostane prvenstvo in edinstvo samo — litijskemu okr. šol. svetu. Žalostna slava!

„Gorenjec“ priobčuje v zadnji številki uvodnik, ki govori o zasedanju kranjskega deželnega zbora. Glede našega vprašanja pravi doslovno: »Zlasti poudarjamo pritožbe kranjskega učiteljstva, ki je dospelo že v naravnost obupen položaj. Ono tirja kruha in ima pravico tirjati ga. Vsako daljše zavlacavanje pravične ureditve njih plač utegne roditi usodne posledice, za katere bodo odgovorni pred Bogom in pred narodom vsi oni, ki bi jih zakrivili«. — Res je!

Disciplinarna preiskava proti učiteljskim delegatom. »Slovenski Učitelj« piše: Zoper delegate, ki so povodom deželne učiteljske konference podpisali izjavo, da se ne bodo udeleževali posvetovanj, je zdaj deželni šolski svet odredil disciplinarno preiskavo. Vemo iz skušnje, zaradi kakšnih malenkosti se ta moderna tortura časih komu na vrat obesi, in vemu tudi, kako prikladno je to sredstvo, da se neljube osebe potlačijo. A vendar upamo, da šolske oblasti ne bodo kaznovale delegatov za to, kar je zagrešilo vse učiteljstvo. Kar so delegatje podpisali, govorili in storili, se je zgodilo v sporazumljenju z vsem ostalim učiteljstvom, ki se čuti solidarno s svojimi zastopniki. Kaznujte

torej vse ali pa nikogar! — Tej notici pristavljamo, da se popolnoma strinjamo z njo. »Slovenskemu Učitelju« pa svetujemo, naj povpraša pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Litiji, kdo je glasoval za discipliniranje delegatov? Zvedel bo, da je glasoval zanj somišljenik »Slovenskega Učitelja«, dekan A. Žlogar, ki je tudi tajnik družbe sv. Cirila in Metoda. Z dekanom Žlogarjem je potegnil tudi toliko češčeni svobodomiselnih »naprednjak« notar Luka Svetec. Tretji v tej družbi, ki je tako od srca naklonjena učiteljstvu, je nadzornik Stiasny, ki je stavil predlog za kazni. — Od naše strani bodi tej trojici izrečena največja graja, ker je javno izpričala, da nima srca za trpeče učiteljstvo. G. Stiasny je za vsak dan nadučitelj, le v sedanjem medvladju opravlja posel nadzornika, ki goni učiteljstvo v kazni. Pravzaprav bi moral biti državni pravdnik, potem bi bila še večja prijatelj z »liberalnim« notarjem Svetcem. Radovedni smo, ako tudi »Slovenski Učitelj« pograja te tri prijatelje učiteljstva! Prilike ima dovolj!

Gospod župan Ivan Hribar se je odpovedal odborništvu »Družbe sv. Cirila in Metoda« z izrečno željo, naj bi namesto njega poklicali v vodstvo zastopnika učiteljstva.

Discipliniranje delegatov v okrajnem šolskem svetu v Postojni se je izjalovilo. Ko sta odšla od seje oba zastopnika učiteljstva, ki sta bila slučajno delegata, je postala seja nesklepčna, a delegatom je ostala koža zdrava in cela. Oh, kako je to nerodno, če se časih »prijatelj« zmeša štrnel!

Iz seje c. k. okr. šolskega sveta v Postojni dne 11. oktobra 1905. Zapisnik zadnje seje se potrdi kakor tudi vse izza te seje kurentnim potom rešene vloge, posebno pa še, da se je dovolil bolnemu*) učitelju Tratniku v Postojni in bolni učiteljici Kokaljevi v Košani po enoletni in bolni učiteljici Velepichevi polletni dopust. Dalje se je zaznalo, da so se nastavile kot suplentinji gđc.: Kavčič za enorazrednico v Vrbovem, Mirt za triraz. v Košani, kot proviz. učiteljice gđcne.: Veselič za dvoraz. v Budanjah, Kunatz za enorazrednico v Suhoriju, Uršič za dvoraz. v Podkraju, Cigoj za enorazrednico v Harijah in Trampuž Amalija za enorazrednico na Colu. Premeščena sta bila prov. učitelja: Fegic s Cola v Knežak in Kenič iz Knežaka na Ostrožno brdo. Oboleli učiteljici Carli v Nadanjem selu se dovoli osemdnevni dopust. — Dovoli se učence in učenke ponav. šole na Razdrtem z ozirom na njih pičlo število skupno poučevati. Predsedniku kraj. šol. sveta na Vrabcih se dovoli, da odloži to častno službo. Predlog za uvrstitev nekaterih učnih oseb v višje plačilne razrede učiteljskega statusa se predloži c. kr. dež. šol. svetu v uvaževanje. Vasi Dolenja vas in Potoče se izsolate iz šol. občine Senožeče ter se všolata v novo šolsko občino Dolenja vas. V Št. Petru se dovoli za letos v I. razredu poldnevni pouk. Potreba ustanovitve nove šole v Bitinjah pod Premom se pripozna. Pripoznajo se starostne doklade, in sicer nadučiteljema: Ravnikarju v Trnovem petu, Gradu v Košani prva ter učiteljicama: Puppis v Košani in Mahorčič v Šturiji druga. Prošnja za den. podporo neke bolne učiteljice se predloži dež. šol. svetu priporočilno v ugodno rešitev. V neki disciplinarni zadevi se razsodi. Urniki štirirazredne ljudske šole v Knežaku se potrdijo. Končno poroča g. predsednik, v kakem stanju so razprave glede otvoritve meščanske šole v Postojni. To poročilo se pritrjevalno vzame na znanje.

Skrb za šolstvo. Novomeško gimnazijsko poslopje je tako, da mu ni kmalu enakega. Vse staro, temno, tesno, nepripravno. V pritličju je nastanjena pastorka — deška ljudska šola. Treba bi dveh novih poslopij: eno za gimnazijo, drugo za ljudsko šolo. Toda z Dunaja je prišel glas, da nimajo denarja. Tako bodo staro poslopje malo pokrpali, ljudsko šolo vrgli na cesto — in vse bo zopet v redu!

Poročil se je v Središču g. Miroslav Šprager, učitelj v Št. Ilju nad Mariborom, z gđc. Marico Majcenovičevo. Čestitamo!

*) Tu naj bi prišel dr. Šusteršič in njegovi somišljeniki gledat že nad eno leto bolnega siromaka. Vsi udje so mu otrpnili zaradi vlažnega stanovanja, ki ga je imel v Godoviču. Kako naj ta družina shaja z 80 K na mesec? Kakor kamen trdo srce mora imeti človek, ki se mu ne smilijo bolni oče, onemogla mati in dva drobna otročiča.

Cenjena šolska vodstva, ki smo jim poslali »Ročni zapisnik«, prosimo, da ga blagovolijo priporočati in razširjati med ondotnim učiteljstvom. Vodstvo Zaveze.

V višji plačilni razred. S Štajerskega nam poročajo, da je deželni zbor sklenil že v preteklem zasedanju izredno pomaknitev nekaterih šol v višji plačilni razred in da se ne bo več bavil s to zadevo. Kakor čujemo, je tozadevni sklep že poverjen v izvršitev posebnemu odseku deželnega šolskega sveta. Ni pa še znano, kdaj se zgodi ta pomaknitev, najbrže kmalu. Radovedni smo, koliko slovenskih šol bo deležnih te dobrote.

Kot priznanje za zaslužno delovanje na polju čebeloreje je dovolil štajerski deželni šolski svet g. Simonu Šala monu, nadučitelju pri Sv. Martinu pri Slovenjem Gradcu, 20 kron.

Med šolsko mladino po nekaterih občinah v vipavskem sodnem okraju se je pojavila škardatinka, ki se je posebno na Vrhpolju pri Vipavi precej razširila. Spoukom se je na ukaz c. kr. okraj. zdravnika za 14 dni prekinilo.

Praški „Nový Obzor“ objavlja v zadnji številki poročilo o IV. kranjski deželni učit. skupščini.

Kako bi šolska mladina najlepše slavila našega Prešerna, pesnika svetovne veljave, dne 3. decembra t. l. — Vsebina slavnosti na ljubljanskih šolah je že določena, in sicer bo mladina slišala slavnostni govor in dobila knjižice »Slava Prešernu«, oziroma manjši učenci slike pesnika. Najlepši spomin na to izredno slavnost pa bi bil, ko bi si slehna šola omisliła Prešernov kip, ki bi ostal šoli kot učilo za domoznanski in slovstveni pouk. Da bi pa imele šole enak Prešernov obraz, bi bilo najbolje, če bi se kip posnel po ljubljanskem spomeniku. O toliko grajani muzi naše preprosto ljudstvo ne rrisli tako pregrešno kakor nekateri rahločutni gospodje. To kaže sledeči slučaj: Kmetici, stoječi pred spomenikom, sta pač vprašali mimoidočega dijaka, zakaj je ženska nad Prešernom tako razgaljena. Ta jima je kratko odgovoril: »To je Urška, ki je ušla povodnjemu možu iz Ljubljane, in zato je tako malo oblečena. Pribežala je v Prešernovo varstvo«. Ženski sta prav zadovoljni odšli s tem pojasnilom.

Ces. kr. izpraševalna komisija za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Vodja c. kr. ministrstva za prosveto in nauk je pooblastil c. kr. kranjski deželni šolski svet, da nastavi realnega učitelja Fr. Juvančiča v Ljubljani za eksaminatorja za francoski jezik pri c. kr. izpraševalni komisiji za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani.

Obrtno šolstvo na Kranjskem. V državnem proračunu za leto 1906 so za obrtne učne zavode na Kranjskem postavljene nasledne vsote: Za umetno obrtno strokovno šolo v Ljubljani 70530 kron (med temi 63320 K za plače in remuneracije učiteljskega osebja); za strokovno šolo za lesno industrijo v Kočevju 27427 K (med temi 24357 K za plače in remuneracije) in za strokovno šolo za čipkarstvo v Idriji 10640 K (med temi 9740 K za plače in remuneracije) Skupaj 108597 K. Za obrtne nadaljevalne šole je preliminirana državna podpora v znesku 17000 K in za strokovne tečaje 500 K. Skupni stroški za obrtni pouk znašajo torej 126.097 K.

Razdelitev ljudske šole v Lazaretu pri Kopru. Šolske oblasti so odločile, da se doseđanja slovensko-italijanska ljudska šola v Kopru razdeli v slovenski in italijanski oddelek, ki bosta popolnoma samostojna. Na slovenski dvo-razrednici bosta poučevala učitelj-voditelj in ena podučiteljica na italijanski enorazrednici pa učiteljica-voditeljica III. razr. V smislu te razdelitve razpišejo natečaj. Začasno pa so nastavljeni gosp. nadučitelj Josip Bertok in podučiteljica gospica Amalija Muravec (na slovenskem oddelku) in gospica Emilija Benich na italijanskem oddelku. O naučnem jeziku otrok bodo odločali starši, oziroma varuhi. Občina je dobila nalog, da preskrbi prostore in druga učna sredstva.

50.000 kron za istrske Hrvate. Na sestanku hrvaških poslancev na Reki so sklenili, da darujejo ob priliki gibanja na Hrvaškem nabrano vsoto 50.000 K za konvikt hrvaških dijakov v Pazinu. Ta konvikt ima že 20.000 K fonda.

Proti poljubovanju rok. Na Dunaju izhajajoči zdravniški tednik »Medizinische Klinik« prinaša oster članek proti poljubovanju rok. Ako poljubi tuberkulozen človek komu roko, ostanejo bacili na koži. Dotičnik je s tem v veliki nevarnosti. — Pa tudi roka ni vedno tako čista, da bi bila vredna poljuba. — Kjer vlada ta razvada, naj jo odstranijo. Učiteljstvo stori lahko mnogo v tem pogledu.

Svarilo dijakom. Dne 16. oktobra je nastopilo vojaško službo šest učiteljev, ki so sicer maturo napravili z dobrim uspehom, služiti pa bodo morali zato, ker so bili pred pololožitvijo zrelostnega izpita asentirani in poprej niso prosili za obče znane ugodnosti v slučaju asentiranja pred prestano maturo. To naj služi v opomin dijakom, da se ravnajo po vojaških predpisih, oziroma se v dvomljivih rečeh dobro informirajo pri vojaških oblastvih. Dobro bi bilo, da gospodje profesorji ob naboru vse zato godne mladeniče opozore, da se ne dogajajo dan na dan slučaji, ki uničujejo eksistenco in kariero. Slednje se pogosto dogodi pri dijakih, ki dovršujejo gimnazijo in učiteljišče.

Razgled po šolskem svetu.

— **Velike moralne sile.** Madridski list »España Moderna« prinaša spis španskega vojaškega dostojanstvenika Burquettea, da se je treba oprijeti »obrambne vzgoje«, a to je: treba razviti in učvrstiti velike moralne sile. Samo s pomočjo moralnih sil so postali Japonci neomejeni gospodarji žolttega plemena, in Japonsko morda prerodi že tekom XX. stoletja žolto pleme samo zato, ker postavlja vprašanje morale pred materijalno vprašanje.

— **Japonsko elementarno šolstvo.** Baron Suymatsu opisuje v londonskem »Indenpedent Reviev« japonsko ljudsko šolstvo. Obisk je obvezen za dečke in deklice od 6. do 10. leta, in sicer obiskujejo pouk skupno. Zato ni nobene nevarnosti za moralo, ker poučujejo moralo v šoli in navajajo mladino, da se mora v vsakem slučaju vesti lojalno, nesebično, patrijotsko, da mora ljubiti in spoštovati starše, da mora gojiti in ceniti prijateljstvo. Vsako japonsko dete se uči v najzgodnejši mladosti, da ima svoje dolžnosti.

— **Poljski jezik v Rusiji.** Rusko naučno ministrstvo je dne 3. t. m. dovolilo, da smejo na vseh zasebnih srednjih šolah v poljskem kraljestvu predavati vse predmete v poljščini, razen ruščine, ruske zgodovine in zemljepisja, ki ga morajo razlagati v ruščini. Tudi v zasebnih trgovskih šolah se dovoljuje poljščina z ravno tisto omejitvijo in pod pogojem, da gojenci napravijo izpit na državnih šolah.

— **Belgradsko vseučilišče.** V prvi semester se je vpisalo 300 slušateljev, 250 rednih in 50 izrednih. V ostalih semestrih je vpisanih okolo 4000 slušateljev. »Visoka škola«, ki so jo sedaj pretvorili v vseučilišče, je imela lani 600 slušateljev. — Novi statut zbuja pri dijakih veliko nevoljo, ker ima jako stroga določila. Zlasti jih razburja ukaz, da morajo biti prisotni pri vseh predavanjih. Dijaki nameravajo izročiti senatu spomenico, da naj odstranijo nekatera prestroga določila, sicer prete, da ostavijo vseučilišče.

— **Črnogorsko učiteljstvo** je poslalo vladi prošnjo za povišanje plač, ker se ne da tudi v svobodni kneževini Črni gori živeti z 60—80 K na mesec.

— **Mensa za učiteljice v Zagrebu.** Društvo učiteljic v Zagrebu otvori 1. novembra t. l. v Marovski ulici svojo obedovalnico, kjer bo dobiti hrano za 24 K na mesec. Pravico do te jako vrle naprave imajo v prvi vrsti učiteljice, potem pa samostojne gospe in gospodične. Društvo učiteljic je obenem sklenilo, da bo prejemale brezplačno hrano ena učiteljska hči, ki se šola v Zagrebu. Tudi učiteljice, ki prebivajo za kratko dobo v Zagrebu, dobe stanovanje z vso oskrbo za 2 K na dan.

— **Hrvaško vseučilišče v Zagrebu** je imelo v preteklem poletnem semestru 1.147 slušateljev, od teh 83 izrednih. Bilo je 107 bogoslovcev, 727 pravnikov, 234 modroslovcev, 35 slušateljev gozdarskega oddelka in 44 farmacistov. Slušateljev je bilo iz Hrvaške 852, iz Ogrske 3.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1085.

Štajersko.

Na enorazredni ljudski šoli v Skomrah je popolniti mesto učitelja-voditelja z dchodki po II. krajnem razredu.

Pravoreдно prevedene prošnje se morajo v predpisanem uradnem potu do 15. novembra 1905 vložiti pri krajnem šolskem svetu v Skomrah, pošta Vitanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Konjicah, dne 7. oktobra 1905.

Kateri

nadučitelj z otroki za srednjo šolo želi

menjati službo

z učiteljem v prvem plačilnem razredu?

Ponudbe pod „Spodnji Štajer“, Maribor poste restante do 19. novembra t. l.

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

- „Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
 „Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
 „Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
 „Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
 „Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 3/2%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu
ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-
novejših predpisih priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Vydrova tvornica hranil, Praga VIII.

izdeluje in priporoča

Vydrovo žitno kavo.

Juhni pridatek znamka »Vydra«.

Juhne konzerve (grahove, lečne, gobove in riževe).

Oblati (specijaliteti: »Dessert délicat« in masleni oblati).

Šumeči limonadni bonboni »Ambo«.

Dišava za pecivo »Buhtin«.

NAPRAVITE POIZKUS!

Kolekcija vseh teh izdelkov 3 K 20 h in poština.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ravnokar je
izšel

Ravnokar je
izšel

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na
Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z
osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1905/06., XII. letnik
Sestavil L. Jelenc.

Cena: Za 75 učencev 1 K 40 v, za 100 učencev 1 K 50 v
za 125 učencev 1 K 60 v, za 150 učencev 1 K 70 v.

Ročni zapisnik je prevzela letos »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« od gosp. Štef. Primožiča v svojo last.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v tiskarni Dragotina Hribarja v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.